

dr hab. Jakub Jan Zięty

profesor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne dr Marcinowi Stoczkiewiczowi

W związku z powołaniem mnie uchwałą Nr 64/2023 Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 26 maja 2023 r., którą powołano mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr. Marcina Stoczkiewicza, niniejszym zgodnie myśli art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.; dalej przywoływana jako: ustawa) przedkładam recenzję wraz z oceną, czy osiągnięcia naukowe Kandydata odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz odpowiedzią na pytanie: czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, o czym jest mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy. Recenzja nie obejmuje przy tym oceny innych płaszczyzn aktywności akademickiej Kandydata, tj. działalności dydaktycznej i działalności organizacyjnej, albowiem wykraczałaby poza ustawową rolę recenzenta.

I. Przebieg pracy naukowej Habilitanta i ocena spełnienia wymagania, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy

W świetle przekazanych akt postępowania habilitacyjnego, Pan Marcin Stoczkiewicz tytuł zawodowy magistra prawa uzyskał 23 czerwca 1997 r. po ukończeniu studiów prawniczych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz obronie pracy magisterskiej pt. „Działalność gospodarcza fundacji.” Następnie na mocy uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 11 marca 2002 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Publicznoprawne instrumenty ochrony środowiska. Studium prawne.” Funkcję promotora w tym przewodzie sprawowała prof. dr hab. Anna Walaszek-Pyziół, a recenzentami byli: prof. dr hab. Jan Boć i prof. dr hab. Józef Filipek. Kandydat posiada zatem stopień doktora, co jest potwierdzone odpowiednim dyplomem, a nadto odpisem stosownej uchwały. Nie są mi znane okoliczności, aby została stwierdzona nieważność postępowania poprzedzającego nadanie stopnia doktora, albo aby zostało ono wznowione bądź też stwierdzona została nieważność tej uchwały, czy też było prowadzone jakieś postępowanie nadzwyczajne mające to na celu. Stwierdzam zatem, że Habilitant spełnia warunek, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Należy też nadmienić, że Habilitant w okresie od 1 października 2002 r. do 30 września 2010 r. był zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Publicznego Prawa Gospodarczego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w wymiarze pełnego etatu. Natomiast w okresie od 1 października 2010 r. do 30 września 2013 r. był zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Ochrony Środowiska na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w wymiarze pełnego etatu. Biorąc pod uwagę względnie długi czas, który upłynął od uzyskania stopnia naukowego doktora Kandydat miał dobre podstawy do właściwego rozwoju naukowego oraz pomnożenia dorobku publikacyjnego.

II. Kwalifikacja formalna osiągnięć naukowych

Habilitant w swoim Wniosku „przewodnim” z dnia 26 listopada 2022 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne określił osiągnięcie naukowe, stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Jest nim pozycja książkowa wydana nakładem Wydawnictwa WoltersKluwer pt. *Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka, Warszawa 2021, wydawnictwo Wolters Kluwer, ss. 470; ISBN 978-83-8246-579-2; ISBN EPUB 978-83-8286-036-8.*) Pod względem formalnym stanowi ona monografię naukową w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy, a więc wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a. Recenzentem wydawniczym był: prof. UKW dr hab. Zbigniew Bukowski;. Nie ma wątpliwości, że jest to recenzowana publikacja książkowa, z założenia przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy, napisana z użyciem właściwego dla dyscypliny naukowej nauki prawne aparatu naukowego, a w tym opatrzona wymaganymi przypisami i bibliografią, a zatem spełniająca kryteria monografii naukowej określone § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (tekst jednolity: Dz. U. z 2022 r. poz. 661).

Jest to jedyne osiągnięcie naukowe wskazane we Wniosku „przewodnim” Kandydata o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Wśród pozostałych osiągnięć Habilitant w swoim Autoreferacie wymienił również 33 publikacji, w tym: 1 monografia, pt. „Pomoc państwa dla przedsiębiorstw energetycznych w prawie Unii Europejskiej”, ISBN 978-83-264-1045-1, ISSN 1897-4392, Wolters Kluwer, Warszawa 2011) której Habilitant był autorem, 1 monografia opublikowaną we współautorstwie oraz autorstwo 16 artykułów, w tym 2 artykuły w czasopiśmie znajdującym się w bazie Web of

Science („Journal for European Environmental & Planning Law”), współautorstwo 2 artykułów, autorstwo 10 rozdziałów w monografiach zbiorowych krajowych i zagranicznych oraz redakcja 3 publikacji zbiorowych. Zgodnie z art. 220 ust. 1 ustawy wniosek jako obejmuje m.in. wykaz osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy ma zawierać omówienie dorobku co winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej. Zarówno wskazanie dorobku jak i jego omówienie zawiera odpowiednia część Jego Autoreferatu.

III. Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy

Przechodząc do oceny monografii pt. *Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka*, jako dzieła stanowiącego podstawę postępowania habilitacyjnego, to zostało ono wydane w 2021 r. nakładem Wydawnictwa WoltersKluwer. Książka liczy ss. 470 stron druku na klasycznym formacie B5. Została podzielona na osiem rozdziałów podzielonych na Zagadnienia wstępne stanowiące rozdział pierwszy oraz dwie części (część pierwsza pt. *Prawo Ochrony Klimatu – zawierająca trzy rozdziały oraz część druga składająca się z czterech rozdziałów*) a także zawiera Zakończenie, w którym Habilitant wskazuje swoje wnioski wynikające z prowadzonych badań. Praca zawiera także bibliografię obejmującą: monografie, komentarze, artykuły oraz wykaz orzecznictwa obejmujący: orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, orzecznictwo Sądu Unii Europejskiej, orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, orzecznictwo WSA. Praca mieści też inne mniej przedmiotowo-istotne elementy. Monografia została co prawda opublikowana w 2021 r. a od tej daty w kwestii rozwiązań dotyczących

szeroko ujmowanej ochrony środowiska i wywołanej mini zmian w zakresie chociażby gospodarki nie mogły stanowić elementu analizy we wskazanej monografii. Z uwagi jednak, na zawarte w monografii zagadnienia ogólne dotyczące prawa ochrony klimatu, można uznać, że zagadnienia i stanowiska wskazane w monografii nie utraciły swojej aktualności, nawet w świetle zmian w prawie i dyskusji trwającej po dacie publikacji monografii. Co więcej za takim stanowiskiem przemawia również pozytywna recenzja monografii dr. Marcina Stoczkiewicza sporządzona przez dr hab. A. Barczak, prof. US. (Anna Barczak, Recenzja monografii Marcina Stoczkiewicza, Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka, Wolters Kluwer, Warszawa 2021, ss. 470, Studia Administracyjne 1(15)/2022, 85–87).

Tytuł monografii sformułowany jest w sposób jednoznaczny i klarowny. Jest on prawidłowy pod względem kryteriów logiczności oraz poprawności użytej terminologii. Sam z siebie zapowiada zakres objęty analizą prawną dotyczący Prawa Ochrony Klimatu a także wskazanie przez jaki pryzmat będą analizowane przepisy wskazane przez Autora jako tworzące Prawo Ochrony Klimatu – prawa człowieka. Już w tym miejscu Autor wskazuje, na jeden z możliwych kierunków aksjologicznego uzasadnienia wprowadzania rozwiązań mających na celu ochronę klimatu. Potwierdza to również Autoreferat Habilitanta, w którym wskazuje że: „Podstawowym celem pracy jest więc analiza prawa ochrony klimatu. Szczegółowym celem badań jest poszukiwanie odpowiedzi na pytania: (i) w jakim zakresie prawo ochrony klimatu odwołuje się do praw człowieka, (ii) jakie znaczenie mają prawa człowieka w prawnej ochronie klimatu, a także (iii) czy uzupełnienie prawa ochrony klimatu o instrumenty prawne odwołujące się do praw człowieka mogłoby wzmocnić jego skuteczność.”

We wstępie monografii Habilitant analizuje podstawowe pojęcia, które są stanowią podstawę analizy w kolejnych rozdziałach. W szczególności przedstawia kwestię dotyczącą możliwości wyodrębnienia prawa ochrony klimatu jako odrębnego zbioru norm prawnych odnoszących się do ochrony

klimatu. Przy czym przedmiot ochrony określa się jako system klimatyczny ziemi. Analiza prowadzi Autora do wniosku, że obecnie Prawo ochrony Klimatu nie stanowi odrębnej gałęzi prawa a może funkcjonować w ramach prawa ochrony środowiska, z których zasad korzysta. Wobec powyższego należy przyjąć, że na obecny etapie rozwoju przepisów odnoszących się do klimatu nie stanowią odrębnej gałęzi prawa. Jednak z uwagi na szeroki zakres regulacyjny wpływający na różne gałęzie prawa obejmujący coraz częściej normy prawa mogące być zaliczone nie tylko go prawa ochrony środowiska, ale także szerzej do prawa publicznego gospodarczego, jej wyodrębnienie na poziomie poznawczym wydaje się właściwym i koniecznym zabiegiem. Kryterium takiego wyodrębnienia mogą być aksjologiczne podstawy wprowadzanych rozwiązań i przedmiot tych regulacji. Takie podejście pozwoli na odniesienie się do wielopoziomowego systemu zarządzania klimatem jak również na odrębną analizę norma przyporządkowanych do różnych dziedzin prawa, z punktu widzenia aksjologicznego celu wprowadzonych rozwiązań. Przy takim ujęciu „Prawa ochrony klimatu” jej podstaw można, jak robi to Habilitant poszukiwać w wartościach prezentowanych przez normy odnoszące się do ochrony praw człowieka. Pojęcie praw człowieka i przedmiot ich ochrony Habilitant analizuje już we wstępie. Autor dochodzi do wniosku, że zmiany klimatyczne wpływają na życie ludzi i w zakresie w jakim uniemożliwiają korzystanie z prawnie uregulowanych praw człowieka mogą stanowić przedmiot ochrony prawnej.

W poszczególnych częściach monografii Habilitant rozszerza zagadnienia zasygnalizowane we rozdziale pierwszym. Część pierwsza skoncentrowana jest na analizie prawa ochrony klimatu w jego wymiarze międzynarodowym i unijnym. Część druga pracy skupia się na odpowiedzi na pytanie: jakie jest znaczenie praw człowieka w prawie ochrony klimatu? W tej części Autor dokonuje pogłębionej analizy normatywnej wybranych praw człowieka, które są najistotniejsze dla prawnej ochrony klimatu. Kolejno analizie poddane zostały: prawo do życia, prawo do środowiska, a następnie koncepcja prawa do bezpiecznego klimatu. Efekty swoich badań autor prezentuje w ostatnim rozdziale pt. „Zakończenie”.

Od książki stanowiącej dzieło będące podstawą do przyznania wyższego stopnia naukowego wymaga się stosunkowo szerokiej prezentacji założeń metodologicznych. Te zagadnienia Autor prezentuje w rozdziale pierwszym, w którym wskazano wyraźny cel podjętych badań, sformułowano wątki problemowe oraz założenia metodologiczne, a w *Podsumowaniu* odniesiono się do pytań badawczych i założonych hipotez, formułując ostateczny pogląd w odniesieniu do celu pracy. Za prawidłowe uznaję położenie głównego nacisku na dociekania metodą dogmatyczno-prawną. W pracy obok klasycznej egzegezy aktów normatywnych, w tym analizy systemowej norm prawa międzynarodowego, unijnego, przepisów prawa krajowego w tym odnoszących się do różnych gałęzi prawa, zastosowano również badania orzecznictwa sądowego oraz oparto się o wyniki studiów literatury. Dla przedstawienia tematu i zrealizowania celów pracy nie trzeba było przeprowadzać odrębnych badań prawnoempirycznych. Jednak ich zastosowanie, nawet w niewielkim stopniu, w oparciu o analizę orzeczeń sądowych należy zaliczyć na korzyść przygotowanej monografii. W pracy zastosowano wątki komparatystyczne. Niestety praca w zakresie prezentacji metod badawczych pozostawia pewien niedosyt, Autor bowiem mógłby wprost wskazać metody jakimi posługiwał się w trakcie prac badawczych, co byłoby dopełnieniem wskazującym na w pełni ukształtowaną dojrzałość badawczą Autora ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Z pomocą nie przyszedł tu Autoreferat Kandydata, który w tym zakresie powtarza treści z monografii. Nie są to jednak defekty dyskwalifikujące omawianą monografię jako dysertację habilitacyjną, ale poniekąd umniejszające, w niewielkim zakresie jej wartość jako pracy badawczej.

Z punktu widzenia kwestii badawczych najistotniejsze wydają się wnioski zawarte w podsumowaniach poszczególnych rozdziałów także w Zakończeniu. Słusznie więc Autor wskazuje, że Prawo ochrony klimatu nie stanowi odrębnej gałęzi prawa. Do kryteriów wyodrębnienia gałęzi prawa zalicza się: przedmiot regulacji, zasady, instytucje prawne, regulowane stosunki prawne oraz odrębne metody regulacji prawnej. W tym zakresie normy zaliczone do prawa ochrony

klimatu nie mają wyodrębnionych wszystkich tych elementów. Korzystają natomiast z dorobku innych gałęzi prawa w szczególności prawa ochrony środowiska. Można również zgodzić się z Habilitantem, że na obecnym etapie rozwoju norm prawa ochrony klimatu można je zaliczyć do prawa ochrony środowiska. Słusznie zauważa dr. Marcin Stoczkiewicz, że normy klimatyczne wpływają na wiele dziedzin prawa w szczególności na wykonywanie działalności gospodarczej.

Autor w podsumowaniu wskazuje, że prawa człowieka jako element prawa ochrony klimatu wskazywane są marginalnie. „W prawie ochrony klimatu nie występują instrumenty prawne odwołujące się do ochrony praw człowieka. Porozumienie paryskie położyło jednak fundamenty pod istotne powiązanie obu porządków prawnych.” Słusznie Autor wskazuje, na rozszerzający się trend dostrzegania związku między ochroną klimatu a ochroną wybranych praw człowieka. Te braki Habilitant uznaje za istotną lukę, która osłabia skuteczność prawa ochrony klimatu. Lukę tę zaczyna wypełniać praktyka, co wyraża się w rosnącej liczbie spraw i orzeczeń sądowych, które wiążą obowiązki państw i podmiotów prywatnych w zakresie ograniczania i adaptacji do zmian klimatu z ich obowiązkami w zakresie respektowania i ochrony praw człowieka. W ramach prowadzonych badań, na tle sporów sądowych, Habilitant wyodrębnia prawa człowieka, które stanowią normatywną podstawę ochrony praw podmiotowych t.j.: (i) prawo do życia, (ii) prawo do środowiska, (iii) prawo do bezpiecznego klimatu.

Warto wskazać, że przedstawiona do oceny monografia nie wyczerpuje, bo zapewne z uwagi na obszerność zagadnienia, nie mogłaby wyczerpać, bo z istoty nie może, gdyż stanowi celowy i uporządkowany wywód, determinowany przyjętymi założeniami badawczymi. Z tego też powodu, pominięcie kwestii prywatnoprawnych nie może być poczytane za zarzut. Habilitant skupia się bowiem na publicznych aspektach prawa ochrony klimatu, więc uzasadnione jest pominięcie w szerszym zakresie odniesień do prawa prywatnego.

Podsumowując tę część, wskazuje, że temat podjęty przez Habilitanta jest istotny, a ustalenia podjętych badań zapełniają widoczną lukę w literaturze przedmiotu, przez co mają swoiście nowatorski charakter. Odnosząc się natomiast do poziomu merytorycznego ocenianej monografii wskazać można, że treść pracy zawiera dojrzałe rozważania teoretycznoprawne, wolne od błędów rzeczowych, stanowiące wzbogacenie polskich nauk prawnych. Można dowodnie stwierdzić, że pod względem merytorycznym Habilitant w toku wywodów wykazała umiejętność samodzielnego opracowania istotnego tematu z zakresu nauk prawnych, stosownie do poziomu jej zaawansowania naukowego. Swoje poglądy na dany temat zawsze ma dobrze uzasadnione i poparte doktryną prawniczą lub właściwymi źródłami innego typu. Uwagę zwraca baza bibliograficzna, w której Autor odnosi się do licznych pozycji literatury przedmiotu oraz aktów normatywnych a także judykatury. Warstwę źródłową recenzowanej monografii należy w tym kontekście uznać za kompletną, podkreślając przy tym rzetelność przeprowadzonej kwerendy. Przedłożona monografia stanowi znaczny wkład Habilitanta w rozwój nauk prawnych w zakresie prawa publicznego.

III. Opinia o aktywności naukowej, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy

Z przekazanych materiałów a także dokonanej przez recenzenta kwalifikacji formalnej osiągnięć naukowych wynika, że Habilitant jest autorem 33 publikacji, w tym: 1 monografia autorska (M. Stoczkiewicz, Pomoc państwa dla przedsiębiorstw energetycznych w prawie Unii Europejskiej, ISBN 978-83-264-1045-1, ISSN 1897-4392, Wolters Kluwer, Warszawa 2011), 1 monografia współautorska, 16 artykułów, w tym 2 artykuły w czasopiśmie znajdującym się w bazie Web of Science („Journal for European Environmental & Planning Law”), współautorstwo 2 artykułów, autorstwo 10 rozdziałów w monografiach zbiorowych krajowych i zagranicznych oraz redakcja 3 publikacji zbiorowych. Pełna lista publikacji znajduje się w załączniku 4.

Opublikowane monografie zarówno autorskie jak i współautorskie, należy ocenić jako dzieła wartościowe i potrzebne zarówno z punktu widzenia praktyki jak i doktryny prawa. Oceniając artykuły naukowe Habilitanta, należy odnotować, że wprowadzicie ilość publikacji od nadania stopnia doktora nie jest duża ilościowo i przypada przede wszystkim na okres do roku 2018, jednak za pozytywne należy ocenić, że autor posiada publikacje w czasopiśmie zagranicznych w tym indeksowanych w bazie SCOPUS. Niezależnie od indeksacji i przypisanej ilości punktów ministerialnych Kandydat publikował w uznanych czasopiśmie krajowych i co ważne także poza swoim macierzystym ośrodkiem naukowym. Artykuły zostały one opracowane na dobrym poziomie merytorycznym.

Habilitant jest również autorem 10. rozdziałów w monografiach wieloautorskich. Aktywność naukowa Habilitanta przejawia się również w udziale w konferencjach zarówno krajowych jak i międzynarodowych podczas których prezentował referaty. W odniesieniu do prac organizacyjnych dopiero w ostatnim okresie Habilitant brał udział w jednym Komitecie naukowym. Również aktywność grantowa czy udział w pracach nie jest imponująca, zawiera bowiem jedynie jedną pozycję po uzyskaniu stopnia doktora i to wyłącznie w charakterze członka zespołu. Za pozytywne należy uznać: 1) członkostwo Habilitanta w jednym stowarzyszeniu, oraz udział z ogólniejszych forach; 2) wykonywanie ekspertyz dla podmiotów krajowych i zagranicznych w tym instytucji międzynarodowych.

Omówiony dorobek publikacyjny należy ocenić pozytywnie przede wszystkim pod względem jakościowym. Są to w większości prace naukowe przedstawiające określone problemy naukowe w sposób oryginalny i twórczy. Natomiast pewien niedosyt dotyczy ilości pozycji czy również okres w jakich one były opublikowane. Należy podkreślić, że habilitant w niewielkim stopniu wykazywał aktywność grantową, choć w pewnym zakresie mogła ją zastąpić aktywność ekspercka.

Jednakże spełnienie ustawowej przesłanki „istotnej aktywności naukowej” powinno przekładać się na uzyskanie w środowisku autorytetu specjalisty w zakresie reprezentowanej dyscypliny naukowej oraz na rozpoznawalność, której głównym miernikiem są cytowania publikacji przez innych autorów. W tym zakresie należy uznać, że publikacje habilitanta spełniają ten warunek.

W aktywności publikacyjnej Habilitanta można wyróżnić pewne nurty zainteresowań, w szczególności widoczne są dwa: 1) prawo ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony klimatu; 2) prawo energetyczne. Choć ustalona w ten sposób liczba obszarów badawczych nie jest może zbyt duża, ale specjalizacji w tych szerokich zakresowo obszarach, nie powinna stanowić przeszkody do uznania że obszar zainteresowań Kandydata odpowiada ustawowym przesłankom i tak świadczy o jego dość szerokich horyzontach badawczych.

Wszystko to świadczy o podejmowaniu przez Kandydatkę, różnorodnej i znaczącej aktywności na polu działalności naukowej, realizowanej w ramach współpracy krajowej i międzynarodowej z innymi uczelniami i instytucjami naukowymi, a w tym wiodącymi ośrodkami naukowymi krajowymi i zagranicznymi.

IV. Konkluzja

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzam jednoznacznie, że przedłożone do oceny przez Kandydata osiągnięcie naukowe w postaci monografii pt. „Prawo ochrony klimatu w kontekście praw człowieka”, stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, a zwłaszcza specjalności prawo ochrony środowiska.

Wyrażam także opinię, że Habilitant wykazuje się w pozostałym zakresie aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej, która charakteryzuje się istotnością.

Biorąc to pod uwagę z konstatuje, iż dr Marcin Stoczkiewicz spełnia warunki ustawowe do uzyskania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne i wnoszę o dopuszczenie go do kolejnych etapów postępowania w sprawie nadania jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

